

Prace konserwatorskie przy zabytkowych pomnikach i grobach wojennych

2022-11-02

Cmentarze Rakowicki i Podgórski przy ul. Wapiennej to bez wątpienia unikatowe miejsca na zabytkowej mapie miasta. Na tych nekropoliach prowadzonych jest najwięcej prac remontowych i konserwatorskich. W latach 2019-2021 zostało tam odrestaurowanych kilkadziesiąt zabytkowych pomników nagrobnych. W tym roku odnowy doczekają się kolejne z nich, wraz z wymagającymi renowacji kwaterami oraz grobami wojennymi.

Restauracja zabytkowych pomników nagrobnych

W latach 2019-2021 na cmentarzu Rakowickim odnowiono 56 zabytkowych grobowców za łączną kwotę 1 228 000 zł. W tym okresie wyremontowano także odcinek zabytkowego muru południowego cmentarza o długości 352 mb. (koszt prac wyniósł 3,7 mln zł). Prace konserwatorskie finansowane są ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, pozyskiwanych przez Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Krakowie w trybie konkursowym, oraz ze środków własnych miasta. W 2022 r. w obrębie nekropolii rakowickiej, na zlecenie ZCK, wykonane zostały – w ramach zadań dofinansowanych ze środków NFRZK – prace przy 26 pomnikach nagrobnych, łącznie za kwotę 663 018,40 zł (w tym dofinansowanie NFRZK: 256 595,06 zł oraz środki Gminy Miejskiej Kraków: 406 423,34 zł).

Wśród odrestaurowanych pomników nagrobnych znajdują się m.in.:

- grupa dwóch grobowców na pasie Ka: grobowiec rodziny Żeleńskich i grobowiec rodziny Szymonowiców (vel Symonowiczów)
- grobowiec rodziny Zgorzalewiczów na kwaterze N
- grupa czterech grobowców na pasie 26: grobowiec rodziny Cenglerów, grobowiec rodziny Strzyżowskich, grobowiec rodziny Radziszewskich i grobowiec rodziny Matyasików
- grupa ośmiu pomników nagrobnych na kwaterze Ga na grobach: Izy Rothkirch, Jana Serwatowskiego, Wojciecha Karcza, Ludwika Nowakowskiego, Waleriana Serwatowskiego, Anny Piaskiewicz, Włodzimierza Soniewickiego, Anny Kucharskiej
- grobowiec rodziny Asnyków na pasie 30 (II etap konserwacji)
- grupa dwóch grobowców na pasie Kb-Kc: grobowiec rodziny Majerów i grobowiec Idy Orłowskiej, Borchów i Potockich
- dwa pomniki nagrobne na kwaterze VIII: grobowiec Ludwika i Erazma Rulikowskich i pomnik nagrobny Władysława Dobrzańskiego
- grupa pomników nagrobnych na kwaterze Q na grobach: Damiana Poznańskiego, Franciszka Fabiana, Piotra Bryły
- grupa pomników nagrobnych na pasie Ab: pomnik nagrobny na grobie Dory von Löw, pomnik nagrobny na grobie Rudolfa i Teresy Seissl, nagrobek na grobie Zygmunta Feliksa.

Prace polegające na tzw. bieżącej konserwacji pomników zabytkowych zlecone przez ZCK na cmentarzu Rakowickim w 2022 r. objęły również:

- grobowiec rodziny Czerwiakowskich

- grobowiec rodziny Mecenseffych
- pomnik nagrobny na grobie Philipa Johanna Sweerts Spork
- pomnik nagrobny na grobie Józefy Seweryńskiej
- pomnik nagrobny na grobie Jana Patrzykowskiego
- nagrobek na grobie rodziny Wilkoszów
- grobowiec rodziny Englisch
- pomnik nagrobny (demontaż postumentu z tablicami inskrypcyjnymi) usytuowany na grobowcu Jędrzejewskich.

Wartość powyższych prac wyniosła 101 tys. zł (środki z budżetu Gminy Miejskiej Kraków).

Z kolei w ramach zadań zleconych przez Miejskiego Konserwatora Zabytków w 2022 r. wykonano roboty konserwatorskie przy następujących pomnikach i grobach:

- pomniku nagrobnym rodziny Świderskich
- pomniku nagrobnym na grobie Juliusza Schutta
- grobie ziemnym z metalowym ogrodzeniem (pochowani zmarli z rodzin Gastmann, Jastrzębskich, Kosmowskich i Danielaków)
- pomniku nagrobnym Apolla Korzeniowskiego
- przy grobowcu rodziny Dubieckich
- przy nagrobku na grobie Dymidowiczów i Witowskich
- przy nagrobku na grobie Wacława Koniuszko.

Wartość powyższych prac wyniosła 89 832,93 zł. Część prac (stan na 24.10.2022) została już odebrana, przy części nagrobków prace wciąż trwają i nie zostały jeszcze zakończone i rozliczone.

W latach 2019-2021 na cmentarzu Podgórskim przy ulicy Wapiennej odrestaurowanych zostało kilkanaście pomników – wartość tych robót wyniosła łącznie 234 tys. zł. W tym roku przeprowadzono renowację dwóch pomników (grobowiec rodziny Opławskich, grób Józefa Bliźnika) za kwotę 83 769,64 zł (w tym dofinansowanie NFRZK: 47 334,20 zł oraz środki Gminy Miejskiej Kraków: 36 435,44 zł).

Kwatery i groby wojenne

Restauracje **grobow wojennych** i **zabytków cmentarnych** prowadzone przez miasto wynikają zarówno z troski o dziedzictwo materialne – integralną część historii Krakowa, jak i mają też na celu zachowanie pamięci o poległych za ojczyznę.

Pod koniec września 2022 r. ZCK wyłonił wykonawcę do realizacji prac remontowych i konserwatorskich na kwaterze żołnierzy I wojny światowej na cmentarzu Podgórskim (Nowym). Zadanie realizowane jest przez Gminę Miejską Kraków przy dofinansowaniu w ramach programu rządowego „Groby i cmentarze wojenne w kraju” ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z budżetu państwa w wysokości 220 000 zł oraz przy udziale środków dotacji celowej przyznanej przez Wojewodę Małopolskiego w wysokości 100 000 zł. Wkład finansowy Gminy Miejskiej Kraków wyniesie 226 991,07 zł. Realizacja zadania obejmuje:

- prace konserwatorskie i roboty budowlane przy zachowanych elementach kwatery wojennej (filary i belkowanie wraz z urnami – z betonu i sztucznego kamienia, mury, murki i elementy ogrodzenia, obramienia mogił zbiorowych)
- wykonanie robót nawierzchniowych, powiększenie utwardzonej nawierzchni placu (w efekcie – poszerzenie wejścia na kwaterę wojenną), wymianę płyt chodnikowych wraz z podbudową i obrzeżami (krawężnikami)
- przeniesienie istniejącej tablicy z wykonaniem nowej podstawy – w związku z poszerzeniem nawierzchni placu
- wykonanie i montaż tablicy informacyjnej z historią cmentarza wojennego nr 386 oraz wykazem znanych nazwisk pochowanych żołnierzy
- uporządkowanie, wymianę i pielęgnację zieleni: usunięcie krzewów i drzew, nasadzenie nowego żywopłotu, wymiana trawników – założenie nowych trawników na terenie kwatery wraz z pasami mogił.

Roboty na kwaterze wojennej będą realizowane do grudnia 2022 r.

Systematycznie kontynuowane są także prace konserwatorskie przy mogiłach żołnierzy polskich na 1. i 2. kwaterze wojskowej na cmentarzu Rakowickim przy ul. Prandoty. Podczas poprzednich prac w obrębie 1. i 2. kwatery wojskowej dokonano rekonstrukcji oraz prac remontowo-konserwatorskich na 14 nagrobkach. Robotami w ostatnich latach objęto również 58 grobów żołnierzy poległych podczas II wojny światowej pochowanych na kwaterze żołnierzy Wojska Polskiego (dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewody Małopolskiego oraz środki własne Gminy Miejskiej Kraków).

W tym roku natomiast realizowane są prace budowlano-montażowe przy łącznie 11 nagrobkach na kwaterze 2. wojskowej na cmentarzu Rakowickim, które potrwać do 30 listopada 2022 r. Prace polegają na rekonstrukcji w granicie Strzegom zniszczonych elementów betonowych nagrobków lub wykonaniu w całości nagrobków wraz z osadzeniem na nowych fundamentach, wykonaniu elementów obramowania z płytą podattyczną na kolejny grób. Wartość prac wynosi 17 948,55 zł. Powyższe prace przy grobach finansowane są ze środków Gminy Miejskiej Kraków wydzielonych do dyspozycji dzielnic (Dzielnica I Stare Miasto – 4448,55 zł, Dzielnica II Grzegórzki – 9000,00 zł oraz Dzielnica III Prądnik Czerwony – 4000,00 zł).

W ramach zadania realizowanego ze środków Budżetu Obywatelskiego 8 nagrobków żołnierzy polskich na kwaterze 2 wojskowej poddanych zostało rekonstrukcji w granicie Strzegom wraz z osadzeniem na nowych fundamentach. Wartość prac to 57 600,02 zł (środki Gminy Miejskiej Kraków), 52 000,00 zł z Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa 2021 – na zadanie nr BO.D1.10/21.